

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.355.2025

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 11040 Pana Posła Marka Rząsy, w sprawie zmian ustawowych koniecznych do poprawy funkcjonowania zakładów aktywności zawodowej, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Odnosnie do możliwości skorzystania ze środków finansowych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych („PFRON”) na poprawę warunków lokalowych w zakładach aktywności zawodowej (inwestycje w nowe budynki, zakup nieruchomości itp.), informuję, iż w obecnym stanie prawnym nie ma takiej możliwości. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 lipca 2012 r. w sprawie zakładów aktywności zawodowej (Dz.U. z 2025 r. poz. 203) przewidziano, iż finansowane ze środków PFRON w ramach utworzenia zakładu mogą być koszty poniesione w związku z:

- przystosowaniem do potrzeb osób z niepełnosprawnościami pomieszczeń produkcyjnych, służących świadczeniu usług lub socjalnych, przeznaczonych na rehabilitację;
- zakupem sprzętu rehabilitacyjnego;
- wyposażeniem pomieszczeń socjalnych i przeznaczonych na rehabilitację, pomieszczeń, w których jest prowadzona działalność wytwórcza lub usługowa oraz przygotowaniem stanowisk pracy, w tym zakupem maszyn, narzędzi i urządzeń niezbędnych do prowadzenia produkcji lub świadczenia usług;
- zakupem surowców i materiałów potrzebnych do rozpoczęcia działalności wytwórczej lub usługowej;
- zakupem lub wynajmem środków transportu. Organizator zakładu, decydując się na utworzenie takiej jednostki, powinien przewidzieć odpowiednie pomieszczenia/lokale/budynki do prowadzenia działalności.

W ramach kosztów funkcjonowania zakładów aktywności zawodowej ze środków PFRON mogą być finansowane m.in.:

- materiały, energia, usługi materialne i usługi niematerialne;
- transport i dowóz niepełnosprawnych pracowników zakładu;
- wymiana zamortyzowanych maszyn, urządzeń i wyposażenia niezbędnych do prowadzenia produkcji lub świadczenia usług;
- wymiana maszyn i urządzeń w związku ze: zmianą profilu działalności zakładu, z wprowadzeniem ulepszeń technicznych lub technologicznych;
- inne niezbędne do realizacji rehabilitacji, obsługi i prowadzenia działalności wytwórczej lub usługowej.

Obecnie nie przewiduje się zmian w tym zakresie. Należy pamiętać, że zakłady aktywności zawodowej to wyodrębnione finansowo i organizacyjnie jednostki, w których osoby niepełnosprawne, znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, mają znaleźć

zatrudnienie, zdobyć kwalifikacje zawodowe, doświadczenie, a następnie przejść do zatrudnienia na rynku otwartym.

Zgodnie z Konwencją ONZ o prawach osób niepełnosprawnych należy dążyć, o ile jest to możliwe, do zapewniania im możliwości zatrudnienia w otwartym, inkluzywnym środowisku pracy. Trzeba też pamiętać, że organizator zakładu aktywności zawodowej (może nim być gmina, powiat, fundacja, stowarzyszenie lub inna organizacja społeczna, której statutowym zadaniem jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych) ma możliwość wspierać swoją jednostkę, jaką jest zakład aktywności zawodowej, może więc w ramach swojej działalności organizować/przydzielać nowe nieruchomości/lokale zakładowi.

W kwestii wzmocnienia pozycji zakładów aktywności zawodowej jako wykonawcy zleceń dla Jednostek Samorządu Terytorialnego należy wskazać, że to te jednostki organizując przetargi/zlecenia ustalają warunki zamówienia. W gestii zamawiających jest więc korzystanie z możliwości, jakie daje ustawa Prawo zamówień publicznych.

Odnosząc się do postulatu zrównania Zakładów Aktywności Zawodowej ze statutem Przedsiębiorstw Społecznych informuję, że zakłady aktywności zawodowej stanowią szczególną kategorię podmiotów w polskim systemie prawa. Działają one w ramach programu pomocowego ustanowionego decyzją Komisji Europejskiej z dnia 27 czerwca 2007 r. N 558/2005 – Polska – Wsparcie dla zakładów aktywności zawodowej. W decyzji tej Komisja wskazała wyraźnie, że program pomocowy, jakim jest wsparcie dla zakładów aktywności zawodowej, nie stanowi środka pomocy państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 Traktatu WE. Oznacza to, że wsparcie dla tych podmiotów odbywa się poza reżimem pomocy publicznej. W decyzji wskazano przy tym, że udzielanie pomocy ze środków publicznych w ramach programu dotyczy zakładów, których głównym celem jest rehabilitacja osób niepełnosprawnych, gdzie cały zysk z ich podrzędnej działalności gospodarczej (polegający na wytwarzaniu towarów i świadczeniu usług) jest reinwestowany w zakładzie na cele rehabilitacji oraz reintegracji osób z niepełnosprawnościami zatrudnionych w tym zakładzie.

Tak właśnie w polskim systemie prawnym ukształtowana jest instytucja „zakładu aktywności zawodowej”. Zgodnie z art. 29 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2025 r. poz. 913), zwanej dalej „ustawą o rehabilitacji” jest to wyodrębniona organizacyjnie i finansowo jednostka, spełniająca następujące warunki:

- co najmniej 70% ogółu osób zatrudnionych w jednostce stanowią osoby z niepełnosprawnościami, w szczególności skierowane do pracy przez powiatowe urzędy pracy: zaliczone do znacznego stopnia niepełnosprawności; zaliczone do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, u których stwierdzono autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną, w tym osoby, w stosunku do których rada programów warsztatu terapii zajęciowej zajęła stanowisko uzasadniające podjęcie zatrudnienia i kontynuowanie rehabilitacji zawodowej w warunkach pracy chronionej;
- obiekty i pomieszczenia użytkowane przez tę jednostkę: odpowiadają przepisom i zasadom bezpieczeństwa i higieny pracy; uwzględniają potrzeby osób z niepełnosprawnościami w zakresie przystosowania stanowisk pracy, pomieszczeń higienicznosanitarnych i ciągów komunikacyjnych oraz spełniają wymagania dostępności do nich;
- zapewnia doraźną i specjalistyczną opiekę medyczną, poradnictwo i usługi rehabilitacyjne;
- przeznacza uzyskane dochody na zakładowy fundusz aktywności;

- uzyskała pozytywną opinię starosty o potrzebie utworzenia zakładu aktywności zawodowej (z wyjątkiem przypadku, gdy organizatorem jest powiat).

Istotą zakładu jest rehabilitacja społeczna i zawodowa zatrudnionych w nim osób. Działalność wytwórcza i usługowa pełni rolę podrzędną. Uzyskany dochód ma być przeznaczany na rehabilitację osób z niepełnosprawnościami zatrudnionych w tym zakładzie. O takim ukształtowaniu tej instytucji świadczą też zapisy dotyczące finansowania zakładów aktywności zawodowej. Zgodnie z art. 29 ust. 3 ustawy o rehabilitacji koszty:

- utworzenia zakładów aktywności zawodowej są współfinansowane ze środków PFRON (z tym że maksymalne dofinansowanie ze środków PFRON może wynosić 65% tych kosztów), organizatora i innych źródeł. Zakłady nie mogą prowadzić działalności polegającej na wytwarzaniu wyrobów przemysłu paliwowego, tytoniowego, spirytusowego, winiarskiego, piwowarskiego, a także pozostałych wyrobów alkoholowych o zawartości alkoholu powyżej 1,5% oraz wyrobów z metali szlachetnych albo z udziałem tych metali, a także handlu tymi wyrobami;
- działania zakładów aktywności zawodowej są współfinansowane ze środków PFRON (maksymalne dofinansowanie ze środków PFRON wynosi 90% tych kosztów) oraz ze środków samorządu województwa w wysokości co najmniej 10%, z tym że procentowy udział samorządu województwa w kosztach może być zmniejszany, pod warunkiem znalezienia innych źródeł finansowania działania zakładu aktywności zawodowej.

Zakład aktywności zawodowej może być zatem nawet w 100 procentach finansowany ze środków publicznych. Takie ukształtowanie instytucji zakładu aktywności zawodowej uniemożliwia zrównanie go z innymi podmiotami funkcjonującymi na rynku, zarówno z tymi, które korzystają ze wsparcia publicznego w ramach pomocy publicznej, jak i innymi podmiotami gospodarczymi.

Ze wskazanych względów niemożliwe jest także finansowanie inwestycji ze środków uzyskiwanych z działalności usługowo wytwórczej w zakładzie aktywności zawodowej. Cały ewentualny wypracowany dochód podmioty te mają przeznaczać na zakładowy fundusz aktywności, z którego mogą być finansowane ściśle określone działania na rzecz pracowników z niepełnosprawnościami. Jest to jeden z podstawowych warunków uzyskania statusu zakładu aktywności zawodowej.

Katalog tych wydatków został zawarty w wyżej wskazanym rozporządzeniu w sprawie zakładów aktywności zawodowej. Należy uwagę, że wśród tych wydatków znajdują się między innymi te związane z:

- poprawą warunków pracy i rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami zaliczonych do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności;
- poprawą warunków socjalnych oraz higieniczno-sanitarnych (§ 15 ust. 1 pkt 2 i 3).

W zakresie postulatu automatycznego powiązania rocznego dofinansowania na 1 osobę z niepełnosprawnościami zatrudnioną w zakładzie aktywności zawodowej oraz kwoty dofinansowania do wynagrodzeń niepełnosprawnych pracowników z minimalnym wynagrodzeniem należy podkreślić, że jeśli wzrastają koszty działania zakładów aktywności zawodowej, a także jeśli znacząco wzrasta minimalne wynagrodzenie, to podejmowane są działania zmierzające do zwiększenia kwot zarówno rocznego dofinansowania na 1 osobę z niepełnosprawnościami, zatrudnioną w zakładzie aktywności zawodowej, jak i kwoty dofinansowań do wynagrodzeń niepełnosprawnych pracowników. Decyzje o zwiększeniu tych kosztów są poprzedzane analizami finansowymi, konsultacjami z Ministerstwem Finansów, możliwościami budżetu itp.

Zmiana sposobu waloryzacji wyżej wskazanych kwot wymaga szczegółowych analiz i oceny sytuacji finansowej państwa, ma także wpływ na wysokość środków, jakie musi zabezpieczyć corocznie Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. W tym momencie prace w kierunku powiązania wskazanych dofinansowań z kwotą minimalnego wynagrodzenia nie są prowadzone. Taki sposób waloryzacji dofinansowań do wynagrodzeń osób z niepełnosprawnościami funkcjonował do roku 2014. Po jego zmianie wysokość dofinansowań do wynagrodzeń jest ustalana kwotowo, a zmiana wysokości dofinansowań wymaga każdorazowej zmiany ustawy o rehabilitacji.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Łukasz Krasoń

Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych

Sekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/